

1 Het hanteren van de wettenbundel

De volgende tekst laat u kennismaken met de inhoud van uw wettenbundel. Bestudering van deze tekst is slechts zinvol als u bij de gegeven voorbeelden daadwerkelijk uw wettenverzameling raadpleegt. Dat u nog niet in staat bent om alle juridische merites van de gegeven voorbeelden te begrijpen, is niet erg; het gaat voornamelijk om de redactie van de wetteksten, niet om de betekenis.

1 De vorm

1.1 Soorten en maten

Wetsedities zijn er in vele soorten en maten. Voor uw studie heeft u de *Verzameling Nederlandse Wetgeving* van uitgeverij Sdu of de *Collegebundel* van uitgeverij Wolters Kluwer aangeschaft, in de wandelgangen aangeduid als ‘de Blauwe VNW’ en ‘de Kluwer’. Deze bundels zijn toegespitst op de rechtenstudie en bevatten de meeste in die situatie aan bod komende regelingen.

Andere wetsedities zijn bijvoorbeeld die waarin wetten gebundeld worden die over hetzelfde onderwerp gaan, zoals de Sdu wettenverzameling *Awb bestuurs(proces) recht*, waarin wetten bijeengebracht zijn die betrekking hebben op rechtsbescherming tegen overheidsbesluiten. Ook kan een wetteksten worden voorzien van uitgebreide aantekeningen, zoals in de reeks *Tekst & Commentaar* van uitgeverij Wolters Kluwer. Deze reeks omvat een groot aantal wetten en regelingen en bevat aantekeningen over onder meer de geschiedenis van een wet en verwijzingen naar literatuur en rechterlijke uitspraken.

Een nadeel van de hiervoor genoemde edities is dat de daarin opgenomen wet- en regelgeving niet altijd *up-to-date* is. Dit nadeel geldt niet bij het gebruik van losbladige edities; bij het gebruik van deze edities kan men zich abonneren op regelmatig verschijnende supplementen waarin de meest recente wetgeving is opgenomen.

In toenemende mate wordt wet- en regelgeving niet meer op papier geraadpleegd, maar elektronisch. Dit biedt een aantal voordelen. Zo is ook bij deze edities de meest recente versie van een zeer groot aantal wetten en regelingen voorhanden; ook kan men uitgebreide zoekfuncties gebruiken en middels hyperlinks door de teksten

navigeren. Bovendien kan naast de eigenlijke tekst van de wet of regeling een grote hoeveelheid extra informatie worden geraadpleegd. Een voorbeeld van een vrij toegankelijke digitale editie is <www.wetten.overheid.nl>. Bekijk ook de site van de bibliotheek van de Universiteit Utrecht (www.uu.nl/universiteitsbibliotheek). Voor uitleg over het vinden van wetgeving raadpleeg de LibGuides (onderaan de site van de bibliotheek) > Wet- en regelgeving).

1.2 De wetgever, de regelgever en de uitgevers

Alle verschillende edities van een wet of regeling hebben één ding met elkaar gemeen: de eigenlijke tekst zoals deze is bekendgemaakt in de officiële publicaties *Staatsblad* en *Staatscourant*. Dit is de tekst zoals vastgesteld door de *wetgever* of *regelgever*. Verschillend per editie is wat de uitgever aan de officiële tekst heeft toegevoegd, zoals bij de Kluwer Collegebundel en de VNW Wettenbundel onder meer de inhoudsopgaven bij wetten, de aanduidingen van wetten met numerieke codes en de extra informatie in de marge.

Het voorafgaande heeft een belangrijke consequentie: *gebruik bij het verwijzen naar wetsartikelen nooit informatie die door de uitgever aan de tekst is toegevoegd*. Degene die uw argumentatie leest of hoort, moet in staat zijn de door u bedoelde tekst in een willekeurige wetseditie terug te vinden. Gebruik van editiespecifieke informatie leidt tot een Babylonische spraakverwarring. ‘Artikel 1 van de tweede wet in deel 2’ levert in de Kluwer (deel II) een ander resultaat op dan in de Blauwe VNW (deel B) en de Kluwerverwijzing ‘Artikel 1 van wet X.2’ is voor een VNW Wettenbundelgebruiker, die nergens in zijn wettenbundel een aanduiding X.2 tegenkomt, nutteloos.

1.3 Wat komt van wie?

De volgende elementen in wet- en regelgeving zijn afkomstig van de wet- of regelgever (zie ook 2.2):

- *Opschrift*
Dit bevat de naam van de wet of regeling en vaak tussen haakjes de citeertitel, i.e. de korte naam van de wet of regeling.
- *Aanhef*
Deze bestaat (afhankelijk van de soort regelgeving) uit één of meer standaardzinnen: ‘Wij Willem-Alexander, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.’; ‘Allen die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten.’
- *Considerans*
Hierin wordt in korte standaardzinnen de bestaansreden van de wet of regeling uiteengezet. Vaak wordt verwezen naar reeds bestaande wetgeving waarop de wet of regeling is gebaseerd. Soms wordt een inhoudelijke overweging gegeven. Bijvoorbeeld: ‘Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenselijk is om de beslissing over een onderzoek in het lichaam van degene die wordt of is ingesloten in een politiecel, in handen te leggen van de officier van justitie.’

- *Corpus*
De eigenlijke inhoud van de wet of regeling, bestaande uit genummerde artikelen.
- *Slot*
Het slot bevat de ondertekening van de wet of regeling, met daarin een bevel tot publicatie, plaats en datum van bekrachtiging, plaats en datum van bekendmaking en de handtekening van één of meer ministers en/of staatssecretarissen en (bij wetgeving) van de koning.
- *Bijlagen*
Soms wordt de tekst gevolgd door een bijlage. Deze bestaat vaak uit een opsomming van regelgeving waarnaar een artikel in de wet of regeling verwijst. Om de leesbaarheid van de tekst te bevorderen, wordt deze opsomming niet in het artikel zelf opgenomen, maar vindt een verwijzing plaats. Zo bevat artikel 2 van de Opiumwet onder meer het verbod om “een middel als bedoeld in de bij deze wet behorende lijst I (...) te vervaardigen”.

De hiervoor genoemde elementen worden in de meeste wetsedities integraal afgedrukt met uitzondering van het slot, dat in de meeste wetsedities niet wordt afgedrukt.

De volgende elementen zijn het werk van de uitgever van een wetseditie:

- *Thematische indeling*
Veel meerdelige wetsedities zijn ingedeeld in delen als ‘Publiekrecht’, ‘Privaatrecht’, ‘Strafrecht’, ‘Staatsrecht’, ‘Bestuursrecht’, ‘Procesrecht’, ‘Verdragen’, enzovoort. In de delen vindt soms, zoals bij de Kluwer, nog een verdere rubricering plaats. Dergelijke betitelingen en rubriceringen hebben geen enkele juridische status.
- *Paginanummering*
- *Indexen van wet- en regelgeving*
In de meeste wetsedities treft u voor- of achterin indexen aan van de opgenomen wetteksten, alfabetisch en/of per deel gerangschikt. Het is handig om een alfabetische inhoudsopgave te raadplegen als u de naam van een wet weet en deze wet wilt opzoeken in (een bepaald deel van) de wetseditie.
- *Trefwoordenregister*
Het trefwoordenregister is handig als u een wetsartikel wilt opzoeken.
- *Margeteksten*
In sommige wetsedities, zoals de Kluwer en de Blauwe VNW, treft u in de marge een korte aanduiding aan van de inhoud van het nevenstaande artikel.
- *Verwijzingen*
In sommige wetsedities treft u bij wetsartikelen verwijzingen aan naar verwante regelgeving. Een voorbeeld is de Blauwe VNW: in deze editie staan de verwijzingen cursief gedrukt tussen haakjes. Let op: hoewel deze verwijzingen staan afgedrukt in de eigenlijke wetstekst, maken zij daar geen deel van uit. Soms ook

vermeldt de redactie van een wetseditie tussen haken dat een artikel(lid) is vervallen of op een nader te bepalen tijdstip in werking zal treden.

- *Redactionele toevoegingen*

Soms geeft de redactie van een wetseditie aan dat een onderdeel niet is opgenomen, zoals een bijlage bij een wet.

De meeste van de hier genoemde elementen treft u aan in de Blauwe VNW en de Kluwer. In andere edities kunt u daarnaast, zoals uiteengezet in **Soorten en maten (1.1)**, nog andere informatie aantreffen, zoals uitleg van wetsartikelen, verwijzingen naar rechterlijke uitspraken, enzovoort.

Een waarschuwing is geboden. Dat de door de uitgever toegevoegde informatie geen deel uitmaakt van de officiële tekst betekent niet slechts dat dergelijke informatie nooit deel mag uitmaken van uw betoog, maar ook dat de kwaliteit van de extra informatie niet gegarandeerd is. Trefwoordenregisters, margekopjes en verwijzingen zijn vrijwel altijd onvolledig en soms zelfs onjuist.

Wet- en regelgeving komt niet van de ene op de andere dag tot stand. Voordat een wet of regeling van kracht wordt, circuleren soms jarenlang steeds gewijzigde versies van de tekst. Deze kan in verschillende stadia verkeren: er kan sprake zijn van slechts een voorontwerp dat nog niet voorligt in het parlement; er kan sprake zijn van een voorstel dat nog niet is goedgekeurd of van een wet of regeling die al door het parlement is goedgekeurd, maar die nog niet in werking is getreden. Wordt toekomstige regelgeving in een wetseditie opgenomen, dan zal deze duidelijk als zodanig worden aangemerkt. Deze toekomstige regelgeving wordt bijvoorbeeld cursief afgedrukt of met een vette lijn in de marge aangegeven of er wordt expliciet '(toekomstig)' aan de aanduiding van de wet toegevoegd.

Tot slot: het komt voor dat er in wetsedities direct voorafgaand aan een uitgebreide wet, soms wetboek geheten, een inhoudsopgave van de wet staat. Deze inhoudsopgave van de wet is van belang om de structuur van de wet te doorgronden en onderwerpen die de wet behandelt op te zoeken. In de inhoudsopgave van een wet staan onderverdelingen van de wet die de wetgever heeft aangebracht met een aanduiding van de onderwerpen. De grootste eenheden zijn boeken of hoofdstukken. Daarbinnen worden titels, afdelingen en soms ook paragrafen onderscheiden.

Bijvoorbeeld: Hoofdstuk 9 van de Algemene wet bestuursrecht heet 'Klachtbehandeling'. Titel 9.2. gaat blijkens de onderwerpaanduiding specifiek over 'Klachtbehandeling door een ombudsman'. In Afdeling 9.2.1 staan de 'Algemene bepalingen' met betrekking tot de klachtbehandeling door de ombudsman.

1.4 Cijfers en letters

De regel voor een ondubbelzinnige verwijzing naar een stukje wettekst is: *het artikelnummer, eventueel gevolgd door het lidnummer, eventueel gevolgd door de subaan-*

duiding, gevolgd door de naam van de wet. De diverse onderdelen worden hierna besproken, inclusief enige uitzonderingen op de regels.

Artikel

De hoofdregel is dat wetten en regelingen een doorlopende nummering in Arabische cijfers kennen die begint met '1'. Zie bijvoorbeeld de Bekendmakingswet, die begint met artikel 1 en eindigt met artikel 11.

De nummering is doorlopend: een nieuw hoofdstuk of een nieuwe paragraaf begint niet opnieuw met artikel 1. Zie bijvoorbeeld de Grondwet: het artikel dat bepaalt dat het koningschap erfelijk wordt vervuld door de wettige opvolgers van Koning Willem I, heet niet 'Hoofdstuk 2, § 1, artikel 1 Grondwet' maar 'Artikel 24 Grondwet'.

Op de hoofdregel zijn vele uitzonderingen. Enkele van de meest bekende vindt u hier:

- *Algemene wet bestuursrecht*
Deze is per hoofdstuk genummerd. De aanduiding van de artikelen bestaat uit het hoofdstuknummer, gevolgd door een dubbele punt, gevolgd door het artikelnummer. Het eerste artikel van deze wet is dus artikel 1:1 Algemene wet bestuursrecht.
- *Wet milieubeheer en Wet algemene bepalingen omgevingsrecht*
Deze zijn per hoofdstuk genummerd. De aanduiding van de artikelen bestaat uit het hoofdstuknummer, gevolgd door een enkele punt, gevolgd door het artikelnummer. Het eerste artikel van de eerstgenoemde wet is dus artikel 1.1 Wet milieubeheer.
- *Kieswet*
Deze is per hoofdstuk 'geletterd' en genummerd. De aanduiding van de artikelen bestaat uit de hoofdstukletter, gevolgd door het artikelnummer. Het eerste artikel van deze wet is dus artikel A1 Kieswet.
- *Burgerlijk Wetboek*
Dit wetboek bestaat uit negen afzonderlijke boeken, waarbij het zevende boek weer uit twee boeken bestaat: 7 en 7A (deze twee boeken worden als één aangemerkt omdat zij over hetzelfde onderwerp gaan). Een gepland Boek 9 is niet ingevoerd. Er is wel een Boek 10. Het Burgerlijk Wetboek is als geheel niet doorlopend genummerd: alle boeken met uitzondering van 7A beginnen met artikel 1. De aanduiding van de artikelen *in de wettekst zelf* bestaat enkel uit deze artikelnummers. Verwijzing naar een artikel in het Burgerlijk Wetboek vindt echter plaats door het noemen van het boeknummer, gevolgd door een dubbele punt, gevolgd door het artikelnummer. Het eerste artikel van het Burgerlijk Wetboek is dus artikel 1 van Boek 1; hier wordt naar verwezen als artikel 1:1 Burgerlijk Wetboek. Naar het eerste artikel van het tweede Boek wordt verwezen als artikel 2:1 Burgerlijk Wetboek.

Een uitzondering op de hoofdregel ontstaat ook als bij wijziging van een bestaande wet of regeling nieuwe artikelen worden ingevoegd. Teneinde vernumming van de hele wet of regeling te voorkomen, wordt aan het nieuwe artikel het nummer toegekend van het voorgaande (reeds bestaande) artikel, gevolgd door de toevoeging ‘bis’ of (meestal) de toevoeging ‘a’, ‘b’, enzovoort. Let op: een artikel 1a is dus geen ‘onderdeel van’ artikel 1 of iets dergelijks, maar een op zichzelf staand artikel. Zie bijvoorbeeld de artikelen 125bis en 125a tot en met 125g Ambtenarenwet.

(Het omgekeerde geldt uiteraard ook: teneinde vernumming te voorkomen, worden de artikelnummers van artikelen die vervallen niet uit de wet verwijderd. Zie bijvoorbeeld artikel 1 tot en met 3 van de Wet algemene bepalingen.)

In officiële stukken wordt ‘artikel’ vaak afgekort tot ‘art.’ en ‘artikelen’ tot ‘artt.’

Lid

De tekst van een wetsartikel is vaak gesplitst in op zichzelf staande stukjes tekst, *artikelleden*. Deze kennen een nummering in Arabische cijfers die begint met ‘1’. Het eerste lid van een artikel bepaalt meestal het onderwerp; de overige leden kunnen aanvullingen of uitwerkingen zijn, maar ook uitzonderingen.

Zie bijvoorbeeld artikel 2:2 lid 1, 2 en 3 van de Algemene wet bestuursrecht. Lid 2 is een uitwerking van lid 1; lid 3 is een uitzondering op lid 1.

Sub

De tekst van een wetsartikel(lid) is soms gesplitst in niet op zichzelf staande stukjes tekst, *subs*. Meestal betreft het onderdelen van een opsomming. Subs zijn ‘geletterd’, beginnend met ‘a’.

Zie bijvoorbeeld artikel G1 lid 4 sub a tot en met f Kieswet.

Een enkele keer komt het voor dat de tekst van een ‘subje’ nog verder wordt uitgesplitst. Deze kleinste onderdelen worden aangeduid met 1°, 2° of 1e, 2e, enzovoort (in woorden: ‘onder 1’, ‘onder 2’ of ten eerste, ten tweede enz.). Zie bijvoorbeeld artikel 15 sub c, 1° en 2° Gemeentewet.

1.5 Namen en afkortingen

Alle wetten en regelingen hebben een naam – die in praktijk zelden wordt gebruikt. Veel wetten en regelingen kennen daarnaast een citeertitel. Beide worden door de wet- of regelgever toegekend.

Naam

Zoals reeds aangegeven in **Wat komt van wie? (1.3)** vindt u de naam van een wet of regeling in het opschrift.

Zie bijvoorbeeld de Wet College voor de rechten van de mens. De naam van deze wet luidt voluit: ‘Wet van 24 november 2011, houdende de oprichting van het College voor de rechten van de mens.’

Citeertitel

De citeertitel is de naam waarmee een wet normaliter wordt aangeduid. U vindt de citeertitel in een van de laatste artikelen van de wet of regeling, of tussen haakjes in het opschrift.

Zie voor voorbeelden van beide respectievelijk artikel 40 Wet College voor de rechten van de mens en het opschrift van de Wet inburgering.

Afkortingen

Namen van veelgebruikte wetten en regelingen worden meestal afgekort. Enkele voorbeelden van vaak gebruikte afkortingen zijn:

Awb	Algemene wet bestuursrecht
BW	Burgerlijk Wetboek
EVRM	Europees verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden
RvOTK	Reglement van Orde van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Sr	Wetboek van Strafrecht
VEU	Verdrag betreffende de Europese Unie
Wm	Wet milieubeheer
WRvS	Wet op de Raad van State

Bij het gebruik van afkortingen geldt het vereiste van ondubbelzinnigheid. Bedoelt u met artikel 12 Gw het twaalfde artikel van de Grondwet of van de Gemeentewet? Duidt u met de afkorting Aw de Auteurswet aan of de Ambtenarenwet?

Teneinde verwarring te voorkomen, dient u bij het gebruik van afkortingen de naam van de wet of regeling de eerste keer voluit te schrijven met daarachter tussen haakjes de door u gebezigde afkorting.

2 De inhoud

2.1 Het stelsel van wetgeving

Een juridische vraag is maar zelden met behulp van slechts één artikel te beantwoorden. Vaak zult u het stelsel van relevante bepalingen in kaart moeten brengen voor u op zoek kunt naar een concreet antwoord op uw vraag. U moet daarbij goed letten op de volgende elementen.

Gelaagde structuur

Sommige wetten kennen een gelaagde structuur. Dat wil zeggen dat de wet niet eenvoudigweg een opsomming is van artikelen, maar dat zij bestaat uit delen die van meer algemeen steeds meer specifiek worden, waarbij de meer algemene delen – zonder dat dit uitdrukkelijk is bepaald – van toepassing zijn op de meer specifieke delen.

Een voorbeeld uit de Algemene wet bestuursrecht: titel 4.1 van deze wet (art. 4:1 en volgende) bevat bijzondere bepalingen over beschikkingen (een beschikking is een bepaald soort besluit). Bij het nemen van een beschikking moeten echter ook in acht worden genomen de vereisten uit hoofdstuk 3 ('Algemene bepalingen over besluiten'), hoofdstuk 2 ('Verkeer tussen burgers en bestuursorganen') en hoofdstuk 1 ('Inleidende bepalingen').

Een bijzondere gelaagde structuur treft u aan in de Boeken 3 tot en met 8 van het al genoemde Burgerlijk Wetboek. Deze Boeken behandelen het vermogensrecht. Deel 3 geldt als algemeen deel voor de delen 4, 5 en 6. Deel 6 geldt als algemeen deel voor de Boeken 7 en 7A en voor Boek 8. Bij het beantwoorden van een juridische vraag met behulp van boek 7, 7A of 8, zult u dus wellicht ook Boek 6 en vervolgens wellicht ook Boek 3 moeten raadplegen.

Definitiebepalingen

Wordt in een wet of regeling een woord gebruikt in een specifieke betekenis die niet ondubbelzinnig blijkt uit het woord zelf, dan wordt deze betekenis vaak in de wet of regeling gedefinieerd. De definitie- of begripsbepalingen treft u meestal aan in de eerste artikelen van een wet of regeling. Een uitzondering geldt voor het Wetboek van Strafrecht, waarin de begripsbepalingen in titel IX van het eerste Boek staan.

Hiervoor werd onder 'Gelaagde structuur' gesproken over 'beschikkingen'; een definitie van dit begrip treft u aan in artikel 1:3 lid 2 Algemene wet bestuursrecht. Wilt u weten wat verstaan wordt onder het 'slopen' van een bouwwerk in een 'beschermde stads- of dorpsgezicht' waarvoor ingevolge artikel 2.1 Wet algemene bepalingen omgevingsrecht een verbod geldt om dat zonder omgevingsvergunning te doen, dan vindt u het antwoord in artikel 1.1 lid 1 van deze wet.

Let op: definitiebepalingen gelden slechts voor de desbetreffende wet. Vergelijk de definitie van 'Onze Minister' in artikel 1.1 lid 1 Wet algemene bepalingen omgevingsrecht eens met die in de Politiewet 2012 en vergelijk eens de betekenis van 'ambtenaren' in artikel 84 Wetboek van Strafrecht met die in artikel 1 Ambtenarenwet.

Schakelbepalingen

Schakelbepalingen verklaren bepaalde (onderdelen van) wetten en regelingen van toepassing op gevallen waarop deze niet van toepassing zouden zijn op grond van de gelaagde structuur of de definitiebepalingen.

Hoofdstuk 3 van de Algemene wet bestuursrecht bijvoorbeeld is volgens de tekst slechts van toepassing op ‘besluiten’. Uit de definitie van besluit (te vinden in art. 1:3 lid 1 Algemene wet bestuursrecht) blijkt dat wat niet schriftelijk is, geen besluit kan zijn. De schakelbepaling van artikel 3:1 lid 2 Algemene wet bestuursrecht verklaart echter de afdelingen 3.2 tot en met 3.5 van de wet ‘op andere handelingen van bestuursorganen dan besluiten (...) van overeenkomstige toepassing’. Zo zal een politieagent op grond van artikel 3:3 Algemene wet bestuursrecht geen gebruik mogen maken van zwaailicht en sirene om sneller thuis te komen – ook al is het gebruik van zwaailicht en sirene geen besluit in de zin van de Algemene wet bestuursrecht.

Uitzonderingen

Uitzonderingen verklaren bepaalde (onderdelen van) wetten en regelingen niet van toepassing op gevallen waarop deze wel van toepassing zouden zijn op grond van de gelaagde structuur of de definitiebepalingen.

Een bevel tot inverzekeringstelling bijvoorbeeld (art. 59 Wetboek van Strafvordering) voldoet aan de definitie van ‘besluit’ in artikel 1:3 lid 1 Algemene wet bestuursrecht. Stel dat een bevel tot inverzekeringstelling geen nauwkeurige omschrijving van het strafbare feit bevat, dan levert dat strijd op met artikel 3:46 Algemene wet bestuursrecht, de eis dat een besluit deugdelijk gemotiveerd wordt. De verdachte in kwestie zal echter geen baat hebben bij een beroep op de Algemene wet bestuursrecht, gezien de uitzondering in artikel 1:6 sub a van deze wet.

Uitzonderingen komen ook voor ‘binnen’ wetsartikelen. Zie bijvoorbeeld artikel 1:1 Algemene wet bestuursrecht: lid 2 is een uitzondering op lid 1 (en lid 3 is weer een uitzondering op lid 2).

2.2 Nauwkeurig tot op de komma

Om eenduidigheid te bereiken, zijn wetsbepalingen minutieus geformuleerd; het lezen van deze formele taal is een vaardigheid – en vaardigheden zijn slechts in praktijk te verwerven. Gezien de diversiteit aan bepalingen is het ook onmogelijk een handleiding te geven voor het lezen van wetsartikelen.

Een korte ‘waarschuwing’ luidt:

Let bij het lezen op ontkenningen

Zoekend naar een antwoord op uw concrete vraag, zult u vaak wetsartikelen ‘scannen’ op trefwoorden. Dit kan onzorgvuldig lezen in de hand werken waardoor u ontkenningen en negatieve formuleringen over het hoofd ziet.

Let op redacties als die van bijvoorbeeld artikel 176 lid 1 Gemeentewet, waar staat dat er van ‘andere dan bij de Grondwet gestelde voorschriften’ kan worden afge- weken (afwijken van de Grondwet is dus niet mogelijk) en die van artikel 3:4 lid 2

Algemene wet bestuursrecht: de nadelige gevolgen van een besluit mogen ‘niet onevenredig’ zijn in verhouding tot de met het besluit te dienen doelen.

Lees analytisch

Wetsartikelen die bestaan uit slechts een zin zonder komma’s, zijn ver in de minderheid. Bij verreweg de meeste wetsartikelen is het onmogelijk om in een oogopslag te zien wat er nu eigenlijk staat. Analyseer dus de tekst.

Lees bijvoorbeeld artikel 84 lid 2 Grondwet. Slechts na bestudering van de tekst zult u begrijpen *wat* er mag (het wijzigen van een wetsvoorstel dat door de Tweede Kamer wordt ingediend; het wijzigen van een wetsvoorstel dat door de verenigde vergadering wordt ingediend), *wie* dat mag (de Tweede Kamer; de verenigde vergadering; het lid of de leden van de Tweede Kamer die het wetsvoorstel aanhangig hebben gemaakt; het lid of de leden van de verenigde vergadering die het wetsvoorstel aanhangig hebben gemaakt), *wanneer* dat mag (zolang de Tweede Kamer of de verenigde vergadering het voorstel niet heeft aangenomen) en *onder welke voorwaarde* dat mag (de Tweede Kamer en de verenigde vergadering mogen alleen wijzigen op voorstel van één of meer leden van respectievelijk de Tweede Kamer en de verenigde vergadering).

Let op cumulatieve en alternatieve voorwaarden

Een cumulatieve redactie is die waarbij een gevolg intreedt *slechts dan als aan alle voorwaarden wordt voldaan*. Een alternatieve redactie is die waarbij een gevolg intreedt *als aan ten minste één voorwaarde wordt voldaan*. Cumulatieve voorwaarden kunt u soms herkennen aan het gebruik van het woord ‘en’; vaker echter zult u uit de redactie van de hele tekst moeten opmaken dat het cumulatieve voorwaarden betreft. Alternatieve voorwaarden kunt u vaak (maar niet altijd; zie het volgende voorbeeld) herkennen aan het gebruik van woorden als ‘of’ en ‘hetzij’. Zie ook hoofdstuk 4, paragraaf 2.

Complexe artikelen kunnen cumulatieve voorwaarden bevatten waarbij de afzonderlijke voorwaarden alternatief zijn geformuleerd, of alternatieve voorwaarden waarbij de afzonderlijke voorwaarden cumulatief zijn geformuleerd.

Zie bijvoorbeeld artikel 326 Wetboek van Strafrecht. Uit de tekst blijkt dat als schuldig aan oplichting kan worden gestraft:

- 1 hij die
- 2 met het oogmerk om zich *of* een ander wederrechtelijk te bevoordelen
- 3 *hetzij* door het aannemen van een valse naam *of* van een valse hoedanigheid, *hetzij* door listige kunstgrepen, *hetzij* door een samenweefsel van verdichtfels
- 4 iemand beweegt tot afgifte van enig goed, tot het ter beschikking stellen van gegevens met geldwaarde in het handelsverkeer, tot het aangaan van een schuld *of* tot het tenietdoen van een inschuld.

De vier voorwaarden zijn cumulatief: slechts dan als aan alle wordt voldaan, kan iemand schuldig worden bevonden. De voorwaarden 2, 3 en 4 zijn echter alternatief geformuleerd; zo maakt het bij de tweede voorwaarde niet uit of men nu zichzelf of een ander wil bevoordelen. De eerste van de alternatieve voorwaarden onder 3 en de laatste van de alternatieve voorwaarden onder 4 zijn zelf ook weer alternatief: het aannemen van een valse naam *of* valse hoedanigheid, het aangaan van een schuld *of* het tenietdoen van een inschuld. Uit voorwaarde 4 blijkt ook dat alternatieven niet altijd worden aangegeven door middel van woordjes als ‘of’ en ‘hetzij’, maar eveneens met een komma.

Ten slotte

Een term die u niet tegenkomt in wet- en regelgeving, maar wel in argumentaties waarin van wet- of regelgeving gebruik wordt gemaakt, is de term ‘juncto’, dat wil zeggen ‘in samenhang met’. De term wordt schriftelijk meestal afgekort tot ‘jo.’.

Benoeming en ontslag van leden van het kabinet bijvoorbeeld, is geregeld in ‘artt. 43 jo. 46 lid 1 Grondwet’.